

Студент 4 курсу
факультету менеджменту та маркетингу ХНЕУ

ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Анотація. Визначено основні проблеми, що виникають у трансфері технологій в Україні, та запропоновано напрями їх подолання. Розроблено пропозиції щодо вирішення проблем, пов'язаних з недосконалістю інноваційного розвитку та механізмів трансферу технологій.

Аннотация. Определены основные проблемы, возникающие в трансфере технологий в Украине, и предложены направления их преодоления. Разработаны предложения по решению проблем, которые связаны с несовершенством инновационного развития и механизмов трансфера технологий.

Annotation. The article listed the major problems in the transfer of technologies in Ukraine and suggested the ways to overcome them. The proposals regarding the solution of the problems in connection with the imperfections of innovative development and transfer technologies tools were developed.

Ключові слова: технологія, інновації, виробництво, комерціалізація, продукт, трансфер технологій.

Важливу й дедалі зростаючу роль у розвитку сучасної індустріальної цивілізації відіграє технологія або технологічні ресурси. Збільшення значення науки й техніки як одного з фундаментальних факторів становлення постіндустріальної цивілізації в сучасних умовах визначається не лише внутрішніми потребами окремих країн, а й тими якісними змінами у продуктивних силах світового співтовариства в цілому, які знаменують комплексне використання найновіших науково-технічних досягнень, широкомасштабну перебудову технічної бази певних галузей і секторів суспільного виробництва.

Проблема виникнення ринку технологій уперше в економіці була розглянута в 60-х рр. XX ст. Саме в цей час обсяг міжнародних комерційних операцій з технологій перевищив масштаби національного обміну [1]. Світовий ринок технологій становить понад 2 трильйони доларів, але не поступається йому і ринок промислових ноу-хау. У розвинених країнах існує значний оборот об'єктів інтелектуальної власності, вартість кожного з яких може становити мільйони доларів [2].

Глибока економічна і соціальна криза, якої зазнала Україна від початку 90-х рр. XX ст., призвела до того, що досить значний технологічний і науковий потенціал держави використовується несповна. За оцінками експертів, лише 1 %

Близько 90 % технологічних розробок академічних установ України не впроваджується у виробництво. Отже, економічна система має антиіноваційний характер [3]. Тому зараз набуває особливого значення вивчення основних проблем, що перешкоджають упровадженню та реалізації інноваційних розробок в Україні.

Серед вітчизняних учених істотний внесок в опрацювання та обґрунтування дослідження проблеми науково-технічного розвитку України зробили Антонюк Л. Л., С. Герсон, Козак Ю. Г., Лобойко С. В., Лук'яненко Д. Г., Мотузка О. М., Поручник А. М., Румянцев А. П., П. Смертенко, Стадник М. Я., Чабан В. Г. та ін.

Підвищення конкурентоспроможності національної економіки потребує технічного переоснащення більшості українських підприємств. Є два шляхи вирішення проблеми:

1. Купувати технології в розвинених країнах.

2. Купувати результати науково-дослідницької діяльності конструкторських розробок (НДДКР) в українській науці і доводити їх до промислового і ринкового застосування.

Зрозуміло, що перший шлях легший. До того ж у низці випадків продукція, виготовлена за допомогою імпортованих технологій, виявляється конкурентоспроможною не тільки на внутрішньому, але й на світовому ринках. Це відбувається, як правило, коли особливості національного ринку дають вітчизняним підприємствам істотні переваги перед іноземними конкурентами (за рахунок меншої вартості робочої сили та енергії, наявності дешевої сировини тощо).

У більшості ж випадків підприємство приречене продавати продукцію лише на національному ринку, оскільки купує традиційну технологію, освоєну зарубіжними фірмами.

Другий шлях – набагато важчий. Готових до промислового застосування технологій мало. А купувати результат НДДКР на ранніх стадіях інноваційного циклу – це означає мати колосальні ризики, несумісні з логікою входження в бізнес:

ризик того, що інноваційний продукт не вийде на ринок – більше 80 % (за статистикою, зі ста інноваційних ідей на ринку з'являється близько 10);

додаткові інвестиції складуть більше 90 % від вартості придбаного результату НДДКР (традиційно вартість НДР у промисловій технології становить близько 5 %);

доведення результатів НДДКР до ринкового застосування потребує додаткового, іноді дуже тривалого часу, протягом якого може кардинальним чином змінитися ринкова ситуація.

Не дивно, що найчастіше приймається рішення про купівлю західної технології – у цьому випадку підприємство не отримує надприбутків від інновації, але й ризики невисокі – отримується готова технологія, кінцева продукція апробована на ринках і має позитивну оцінку серед клієнтів.

Лідерами на світовому ринку стають тільки власники технологій, на підставі яких виробляються принципово нові продукти. Купуючи західні second hand-технології, українська економіка не зможе вийти в лідери. Тому державу повинна хвилювати ситуація, яка склалася з трансфером українських розробок у промисловість.

Якщо інноваційна ідея народилася в рамках державного науково-дослідницького інституту в результаті проведення фундаментальних досліджень, то проблему її промислової реалізації складно вирішити без суттєвої державної підтримки, яка сприяє зниженню ризиків підприємства, що виникають при комерціалізації "сирої" технології. Тому держава, якщо вона зацікавлена в розвитку науки та

високотехнологічних галузей промисловості, має розробляти заходи стимулювання процесів комерціалізації вітчизняних розробок [4].

Але якщо складно вирішити проблему передачі у виробництво принципово нових технологій, то можна почати зі створення умов для трансферу ресурсозберігаючих технологій або технологій, що модифікують продукт, які мають низький бар'єр ринкової адаптації.

За статистикою, до ринку в розвинених країнах доходить:

20 % інновацій, створених у результаті проведення фундаментальних досліджень;

80 % інновацій, виконаних на замовлення промислових підприємств.

Такий результат пов'язаний не тільки зі сприятливою ринковою ситуацією, але і, в першу чергу, з людським фактором. Якщо ідея створення нововведення народилася в надрах промислової фірми і перетворилася на стратегічну потребу підприємства, технологічна проблема буде вирішена з високим ступенем вірогідності. Але якщо вчений запропонує свою розробку до того, як керівництво підприємства усвідомило потребу у створенні інновації, вона буде відхилена. Ніхто не впроваджує нововведення заради нововведень. Це не притаманно людям, які в більшості своїй не хочуть змін. Адже трансфер технологій – це не одномоментна подія, а довготривалий процес, що тягне за собою значні витрати і зміни в управлінні підприємством.

А чи під силу Україні тримати інноваційну інфраструктуру і допомагати процесу трансферу технологій? Наша країна не перестала бути великою державою, а це означає, що вона має можливість концентрувати значні фінансові та інтелектуальні ресурси на пріоритетних напрямках розвитку держави. І якщо Україна дійсно хочемо подвоїти ВВП найближчим часом, то без уведення до господарського обігу результатів інтелектуальної власності не обійтися.

Наук. керівн. Тонєва К. В.

-
- Література:** 1. Багрова І. В. Міжнародна економічна діяльність України : навч. посібн. / Багрова І. В., Гетьман О. О., Власюк В. Є. ; за ред. І. В. Багрової. – К. : "Центр навчальної літератури", 2009. – 384 с.
2. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації : монографія / Антонюк Л. Л., Поручник А. М., Савчук В. С. – К. : КНЕУ, 2008. – 394 с. 3. <http://www.ntc.kiev.ua/>. 4. Чабан В. Г. Проблеми розвитку інноваційної інфраструктури / Чабан В. Г. // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 6. – С. 92–96. 5. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України // Наука та інновації. – 2006. – № 6. – С. 4–13. 6. Смертенко П. Програма EUREK в Україні: політична та адміністративна складова підтримки / Смертенко П. // Наука та інновації. – 2006. – № 5. – С. 120–122.